

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 05.10.1992, sp. zn. 6 Cdo 52/92, ECLI:CZ:NS:1992:6.CDO.52.1992.1

Číslo: 42/1993

Právní věta: Šetřením jiného orgánu ve smyslu ustanovení § 46 odst.4, věta první, zák.práce se rozumí nejen provádění vyšetřovacích úkonů po zahájení trestního stíhání pracovníka (§ 160 a násl.trestního řádu),ale i postup orgánů činných v trestním řízení, jenž směřuje k prověření došlého oznámení o trestném činu, jakož i došlých podnětů k trestnímu stíhání (§ 158 odst.3 trestního řádu). Pokud se tedy jednání pracovníka stalo předmětem šetření uvedených orgánů,prodlužuje se lhůta k podání výpovědi pracovního poměru (k okamžitému zrušení pracovního poměru) tak, že skončí uplynutím dvou měsíců počítaných ode dne, kdy se organizace (zaměstnavatel) dověděla o výsledku tohoto šetření, nejpozději však uplynutím jednoho roku ode dne, kdy důvod výpovědi (okamžitého zrušení pracovního poměru) vznikl.

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 05.10.1992

Spisová značka: 6 Cdo 52/92

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Lhůty

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 42

Šetřením jiného orgánu ve smyslu ustanovení § 46 odst. 4, věta první, zák. práce se rozumí nejen provádění vyšetřovacích úkonů po zahájení trestního stíhání pracovníka (§ 160 a násl. trestního řádu), ale i postup orgánů činných v trestním řízení, jenž směřuje k prověření došlého oznámení o trestném činu, jakož i došlých podnětů k trestnímu stíhání (§ 158 odst. 3 trestního řádu).

Pokud se tedy jednání pracovníka stalo předmětem šetření uvedených orgánů, prodlužuje se lhůta k podání výpovědi pracovního poměru (k okamžitému zrušení pracovního poměru) tak, že skončí uplynutím dvou měsíců počítaných ode dne, kdy se organizace (zaměstnavatel) dověděla o výsledku tohoto šetření, nejpozději však uplynutím jednoho roku ode dne, kdy důvod výpovědi (okamžitého zrušení pracovního poměru) vznikl.

(Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 5. 10. 1992, [6 Cdo 52/92](#))

Dopisem z 19. 7. 1991 žalovaný podnik státních lesů sdělil žalobci, že s ním rozvazuje pro závažné porušení pracovní kázně (podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. f/ zák. práce) pracovní poměr výpovědí. Výpovědní důvod spatřoval v tom, že žalobce porušil povinnosti vyplývající z ustanovení § 73 písm. a) a d) zák. práce, neboť proti příkazu lesního dne 16. 4. 1991 místo odvozu na nádražní sklad odvezl a složil dřevní hmotu o objemu 13,53 m³ na skládku Zemědělského družstva K. a v rozporu s touto skutečností si nechal od manipulanta potvrdit dovoz této hmoty na určený sklad v M. O nesprávném složení dřevní hmoty se žalovaný podnik dozvěděl 24. 4. 1991 z oznámení technika (zastupujícího vedoucího) lesní správy; věc byla předmětem šetření policejních orgánů a usnesení ze dne 29. 5. 1991 o odložení věci bylo žalovanému doručeno dne 3. 6. 1991.

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v Olomouci domáhal určení, že uvedená výpověď je neplatná. Žalobu zdůvodnil tím, že věc byla po prošetření orgány činnými v trestním řízení usnesením vyšetřovatele ze dne 29. 5. 1991 odložena a že stížnost žalovaného proti tomuto usnesení byla usnesením okresního prokurátora v Šumperku ze dne 1. 7. 1991 zamítnuta; žalobce celou záležitost považuje za snahu očerňovat jeho osobu a za každou cenu v rozporu se skutečností tvrdit, že měl v úmyslu dřevní hmotu odcizit. Podle názoru žalobce je výpověď z pracovního poměru neplatná i proto, že mu byla dána „po uplynutí dvouměsíční lhůty, po které byl písemně žalovaným vyrozuměn“, a že nebyla projednána v závodním výboru, neboť byla tomuto odborovému orgánu pouze dána na vědomí.

Okresní soud v Olomouci rozsudkem žalobě vyhověl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že žalovaný je povinen zaplatit státu - Okresnímu soudu v Olomouci náklady řízení 184 Kč a soudní poplatek 300 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku. Vycházel ze zjištění, že žalovaný se o jednání žalobce, v němž spatřuje důvod výpovědi, dověděl 24. 4. 1991. Výpověď z pracovního poměru byla žalobci dána opožděně, neboť dvouměsíční lhůta k podání výpovědi uplynula dnem 24. 6. 1991; žalovaný se nemůže dovolávat prodloužení lhůty podle ustanovení § 46 odst. 4, věty první, zák. práce, protože nedal žalobci výpověď pro spáchání trestného činu nebo přestupku (šetření pro podezření z odcizení dřevní hmoty bylo pravomocně odloženo), nýbrž z toho důvodu, že měl porušit povinnost podle ustanovení § 73 písm. a) a d) zák. práce. Neplatnost výpovědi soud dovodil i z toho, že žalovanému z porušení pracovní povinnosti žalobcem žádná újma nevznikla, neboť dřevní hmota nakonec byla na sklad lesního závodu do M. převezena, a že v trestním řízení nebyl prokázán úmysl žalobce dřevo odcizit pro svoji potřebu.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Ostravě rozsudkem z 27. 3. 1992 rozsudek soudu prvního stupně změnil podle ustanovení § 220 odst. 1 o. s. ř. tak, že žalobu na určení neplatnosti výpovědi zamítl; současně rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na nákladech řízení před soudy obou stupňů 192 Kčs do 3 dnů od právní moci rozsudku a že žalobce je povinen zaplatit na nákladech řízení na účet Okresního soudu v Olomouci 184 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku. Odvolací soud dospěl k závěru, že žalovaný dal žalobci výpověď v zákonné dvouměsíční lhůtě, neboť se ve smyslu ustanovení § 46 odst. 4 zák. práce dověděl o výsledku šetření jiného orgánu z pravomocného usnesení okresního prokurátora v Šumperku ze dne 1. 7. 1991. Šetřením jiného orgánu ve smyslu ustanovení § 46 odst. 4, věta první, zák. práce se rozumí nejen provádění vyšetřovacích úkonů zahájení trestního stíhání pracovníka podle ustanovení § 160 a násl. tr. řádu, ale i postup orgánů činných v trestním řízení směřující k prověření oznámení o trestných činech a ostatních podnětů k trestnímu stíhání (§ 158 odst. 3 trestního řádu). I když organizace sama podá trestní oznámení na svého pracovníka a je jí známa objektivní stránka jeho jednání, může mít zájem dovědět se o výsledku šetření podle ustanovení § 158 a § 159 trestního řádu 1) , aby mohla lépe posoudit i subjektivní stránku jednání pracovníka; míra závažnosti porušení pracovní kázně je totiž kromě objektivních znaků (např. výše způsobené nebo hrozící škody, způsobu jednání pracovníka) dána i mírou a kvalitou jeho zavinění, neboť stejné jednání pracovníka může být jednou považováno za

závažné nebo i méně závažné porušení pracovní kázně (je-li způsobeno z nedbalosti), jindy může mít kvalitu zvláště hrubého porušení pracovní kázně podle ustanovení § 53 odst. 1 písm. b) zák. práce (je-li zaviněno úmyslně) a s každým takovým porušením pracovní kázně zákon spojuje jiné právní následky. Odvolací soud dále dospěl k závěru, že v jednání žalobce ze dne 16. 4. 1991 je třeba spatřovat závažné porušení pracovní kázně. Soud neuvěřil tvrzení žalobce o tom, že dřevní hmotu složil na skládku z důvodu žaludeční nevolnosti (žalobce v tomto směru žádný důkaz nenabídl a skutečnosti vyplývající z dalších důkazů činí toto tvrzení nevěrohodným, neboť se svým vozidlem jezdil i ve dnech 17.-19. 4. 1991 a mohl dřevní hmotu převézt na sklad v M. nebo mohl své nadřízené o situaci informovat), a dovodil, že úmysl žalobce zpracovat si dřevní hmotu zřejmě pro sebe byl prokázán svědky J. K. a M. U.; výpověď svědka Č. Š., který popřel, že by žalobce dřevní hmotu přivezl na skládku s tím, aby kulatina byla pořezána na fošny, považoval soud za nevěrohodnou, neboť je zpochybňována i výpovědí svědka L. K. Protože žalobce úmyslně porušil základní povinnosti pracovníka podle ustanovení § 73 písm. a) a d) zák. práce, je na místě kvalifikovat jeho jednání jako závažné porušení pracovní kázně.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce s poukazem na důvody uvedené v ustanovení § 241 odst. 2 písm. c) a d) o. s. ř. dovolání. Namítal, že právní názor odvolacího soudu, podle kterého při šetření před zahájením trestního stíhání neběží lhůta uvedená v ustanovení § 46 odst. 3 zák. práce, je nesprávný. Je nepochybné, že na porušení pracovní kázně musí organizace okamžitě reagovat; pokud by jakékoli oznámení policii prodlužovalo lhůtu k podání výpovědi, mohl by zaměstnavatel udržovat pracovníka v nejistotě, že mu může dát někdy v budoucnu výpověď, což není možné připustit. Je proto třeba podle názoru žalobce dovodit, že šetřením podle ustanovení § 46 odst. 4 zák. práce je třeba rozumět až zahájení trestního stíhání a nikoli též šetření podle ustanovení § 158 a § 159 trestního řádu. Žalobce dále namítal, že závěry krajského soudu, podle kterých se dopustil závažného porušení pracovní kázně, nemají v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Žalobce nikdy nechtěl dřevní hmotu odcizit a použít pro svoji potřebu a celé jeho jednání bylo ovlivněno zdravotní indispozicí. Při hodnocení důkazů, zejména výpovědí svědků L. B. a Č. Š., měl soud přihlídnout ke zjištění, že dohoda o pořezání dřeva na pile ZD trvá, neboť žalobce měl již od 22. 3. 1991 u LZ L. dřevo zaplacené a dosud ho neodebral. Byla-li hodnocena pohnutka žalobce a subjektivní stránka jeho jednání, mělo být též přihlídnuto k jeho dosavadním velmi dobrým pracovním výsledkům u žalovaného a jeho dosavadní bezúhonnosti. Žalobce navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a aby věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Nejvyšší soud České republiky po zjištění, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, který nabyl právní moci dne 27. 4. 1992, bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je dovolání přípustné též podle ustanovení § 238 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je zčásti opodstatněné. Proto rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 46 odst. 3 zák. práce pro porušení pracovní kázně nebo z důvodu, pro který lze okamžitě zrušit pracovní poměr, může dát organizace pracovníku výpověď pouze ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy se o důvodu výpovědi dověděla, a pro porušení pracovní kázně v cizině do dvou měsíců po jeho návratu z ciziny, nejpozději však vždy do jednoho roku ode dne, kdy důvod k výpovědi vznikl. Podle ustanovení § 46 odst. 4, věty první, zák. práce, stane-li se v průběhu lhůty dvou měsíců, uvedené v předchozím odstavci, jednání pracovníka, v němž lze spatřovat porušení pracovní kázně, předmětem šetření jiného orgánu, lze dát výpověď ještě do dvou měsíců ode dne, kdy se organizace dověděla o výsledku tohoto šetření.

Z citovaných ustanovení vyplývá, že pro porušení pracovní kázně může dát organizace pracovníku podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. f) zák. práce výpověď pouze ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy se o důvodu výpovědi (o porušení pracovní kázně) dověděla, a stane-li se v průběhu dvouměsíční lhůty jednání pracovníka, v němž lze spatřovat porušení pracovní kázně, předmětem šetření jiného orgánu, prodlužuje se tato lhůta k podání výpovědi tak, že skončí uplynutím dvou měsíců počítaných ode dne, kdy se organizace o výsledku tohoto šetření dověděla. Nejpozději však (a to i v případě, že jednání pracovníka bylo předmětem šetření jiného orgánu) může organizace dát pracovníku výpověď do jednoho roku ode dne, kdy důvod výpovědi vznikl (kdy došlo k porušení pracovní kázně).

S názorem dovolatele, že šetřením ve smyslu ustanovení § 46 odst. 4, věty první, zák. práce je třeba rozumět jen úkony provedené orgány činnými v trestním řízení po zahájení trestního stíhání pracovníka a že do něj nelze zahrnovat též úkony těchto orgánů podle ustanovení § 158 a § 159 trestního řádu, nelze souhlasit.

Posuzují-li orgány činné v trestním řízení jednání pracovníka, v němž lze spatřovat porušení pracovní kázně, jsou pro organizaci významné nejen poznatky, které vyplynuly z rozhodnutí těchto orgánů, popřípadě z vyšetřovacích nebo vyhledávacích úkonů, ale i výsledky prověrky na základě oznámení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. Zjištění v tomto směru totiž organizaci umožňují, aby lépe a nezávisle na vlastních poznatcích posoudila, zda pracovník skutečně pracovní kázeň porušil, zda porušení pracovních povinností ze strany pracovníka bylo zaviněno, jaká byla forma jeho zavinění a jaký stupeň intenzity porušení pracovní kázně dosáhlo, a aby dovedla, jaké opatření z porušení pracovní kázně vůči pracovníkovi přijme; je proto odůvodněné, aby organizace mohla po přiměřenou dobu se svým závěrem vyčkat výsledků činnosti těchto orgánů. Zákoník práce 2) proto v ustanovení § 46 odst. 4, věty první, stanoví (srov. slova „předmětem šetření jiného orgánu“), že pro podání výpovědi, popřípadě pro okamžité zrušení pracovního poměru, jsou významné poznatky z jakékoliv činnosti jiného orgánu, do jehož pravomoci patří posuzování jednání pracovníka, v němž lze spatřovat porušení pracovní kázně, a že se dvouměsíční doba k podání výpovědi (k okamžitému zrušení pracovního poměru), pokud během ní se stalo jednání pracovníka předmětem šetření tohoto orgánu, prodlužuje tak, že skončí uplynutím dvou měsíců počítaných ode dne, kdy se organizace dověděla o výsledku tohoto šetření. Názor dovolatele, podle kterého může organizace za této situace udržovat pracovníka v nejistotě, že s ním může kdykoliv v budoucnu rozvázat z tohoto důvodu pracovní poměr, není správný. Podle ustanovení § 46 odst. 3 (in fine) zák. práce lze totiž pracovníku dát výpověď, popřípadě s ním okamžitě zrušit pracovní poměr (§ 53 odst. 2, věta druhá, zák. práce) jen do jednoho roku ode dne, kdy došlo k porušení pracovní kázně; to platí nejen tehdy, jestliže se během této lhůty organizace o porušení pracovní kázně nedozvěděla, ale i v případě, že šetření jiného orgánu o jednání pracovníka v této lhůtě neskončilo, popřípadě se organizace o jeho výsledku v této lhůtě ne- dozvěděla.

Z uvedeného vyplývá, že právní názor odvolacího soudu, podle kterého byla výpověď z pracovního poměru žalobci dána v době, kdy lhůta k provedení tohoto úkonu ještě neuplynula, je správný.

Řízení před odvolacím soudem je však postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Odvolací soud v posuzovaném případě změnil rozsudek soudu prvního stupně podle ustanovení § 220 odst. 1 o. s. ř. s odůvodněním, že uvedený soud sice správně zjistil skutkový stav věci, ale nevyvodil z něj správné právní závěry. Z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu současně vyplývá, že považoval jednání žalobce ze dne 16. 4. 1991 za závažné porušení pracovní kázně (žalobce úmyslně porušil základní povinnosti pracovníka podle ustanovení § 73 písm. a/ a d/ zák. práce). Dovodil, že tvrzení žalobce o tom, že dřevní hmotu složil na skládku z důvodu žaludeční nevolnosti, a výpověď svědka Č. Š., který popřel, že by žalobce dřevní hmotu přivezl na skládku s tím, aby kulatina byla pořezána na fošny, jsou nevěrohodné, a že úmysl žalobce zpracovat si tuto dřevní hmotu zřejmě pro sebe byl

prokázán svědky J. K. a M. U. Jestliže vzal odvolací soud za prokázané tyto skutečnosti, zatímco soud prvního stupně o věrohodnosti výpovědi žalobce a svědka Č. Š. nepochyboval a vycházel ze závěru, že jednání žalobce ze dne 16. 4. 1991 nebylo závažným porušením pracovní kázně, pak nešlo (jak uvedl odvolací soud) o jiný právní názor na základě shodného skutkového zjištění; ve skutečnosti odvolací soud vycházel z jiného skutkového zjištění než soud prvního stupně.

Odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně (§ 213 odst. 1 o. s. ř.) a může opakovat dokazování nebo je i doplnit, nejde-li o rozsáhlejší doplnění a lze-li je provést bez průtahů (§ 213 odst. 2, věta první, o. s. ř.). Pokud tak učiní, pak i pro řízení před ním platí přiměřeně ustanovení o řízení před soudem prvního stupně (§ 211 o. s. ř.); z toho plyne, že i v řízení před odvolacím soudem má být zpravidla provedeno dokazování při jednání a účastníci mají právo se vyjádřit ke všem důkazům, a to bez ohledu, zda byly provedeny procesním soudem, dožádaným soudem nebo prostřednictvím soudu prvního stupně. Zásada, že odvolací soud není vázán skutkovým stavem zjištěným soudem prvního stupně, neznamená (zejména s přihlédnutím k zásadám přiměřenosti a ústnosti), že by se odvolací soud mohl bez dalšího odchýlit od skutkového zjištění soudu prvního stupně, pokud bylo čerpáno z výpovědi, popřípadě přednesů účastníků řízení a svědků. V takovém případě je třeba, aby odvolací soud opakoval důkazy, které byly provedeny soudem prvního stupně, neboť při hodnocení důkazů spolupůsobí kromě věcného obsahu výpovědí, jenž je zachycen obsahem protokolu, i další skutečnosti, které v protokole zachyceny být nemohou (např. přesvědčivost vystoupení vypovídající osoby, plynulost a jistota výpovědi, ochota vypovídat přesně na dané otázky apod.).

Jestliže odvolací soud měl pochybnosti o věrohodnosti výpovědi žalobce a svědka Č. Š. a o správnosti závěru soudu prvního stupně, že jednání žalobce ze dne 16. 4. 1991 nebylo závažným porušením pracovní kázně, pak měl opakovat důkazy, na kterých soud prvního stupně založil své skutkové závěry (zejména opakovat výslech žalobce a svědků Č. Š., J. K. a M. U., popřípadě i dalších svědků). Odvolací soud to však neučinil (jak plyne z obsahu protokolu o jednání před odvolacím soudem ze dne 27. 3. 1992), a proto jeho výše uvedené skutkové závěry jsou nepodložené.

Protože odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně podle ustanovení § 220 odst. 1 o. s. ř., ačkoli ve skutečnosti dospěl k jiným skutkovým závěrům než tento soud, a protože jeho skutkové závěry byly učiněny v rozporu s ustanoveními § 122, § 132, § 211 a § 213 o. s. ř., trpí řízení před odvolacím soudem vadami, které měly za následek nesprávné rozhodnutí o věci; odvolací soud k těmto vadám řízení přihlédl ve smyslu ustanovení § 242 odst. 1 o. s. ř., i když nebyly uplatněny v dovolání.

Dovolatel dovolacímu soudu dále vytýkal, že jeho rozsudek vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Za skutkové zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování, je třeba ve smyslu ustanovení § 241 odst. 2 písm. c) o. s. ř. rozumět výsledek hodnocení důkazů soudem, který neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 o. s. ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly ani jinak nevyšly za řízení najevo, protože soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, nebo protože v hodnocení důkazů, popřípadě poznatků, které vyplývaly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, je z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti a věrohodnosti logický rozpor, nebo které odporuje ustanovením § 133 až § 135 o. s. ř. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného práva.

Během dosavadního dokazování vyšlo najevo, že žalobce uzavřel se Zemědělským družstvem K. dohodu o pořežení dřeva na pile tohoto družstva, které zakoupil u Lesního závodu v L. a které do

doby uvedených událostí neodebral, a že žalobce byl hodnocen jako dlouholetý pracovník organizace s velmi dobrými pracovními výsledky (viz např. výpověď svědka J. K.). K těmto poznatkům odvolací soud (jak vyplývá z odůvodnění jeho rozsudku) však nepřihlédl. Pominul tak při hodnocení důkazů skutečnosti, které mohly být při posouzení platnosti výpovědi významné; nelze proto považovat skutkové závěry odvolacího soudu za odpovídající provedenému dokazování.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Dovolací soud jej proto ve smyslu ustanovení § 243b odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc vrátil podle ustanovení § 243b odst. 2, věty první, o. s. ř. odvolacímu soudu k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Poznámky pod čarou:

1) zákona č. 141/1961 Sb. (ve znění vyhlášeném pod č. 148/1973 Sb. a ve znění zákonů č. 29/1978 Sb. a č. 42/1980 Sb., č. 159/1989 Sb., č. 178/1990, č. 303/1990 Sb, č. 558/1991 Sb. a č. 25/1993 Sb.)

2) zákon č. 65/1965 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 451/1992 Sb.)